

A Műegyetem megnyitása.

Rejtő Sándor prorektor beszámolója.

Tisztelt Műegyetemi közgyűlés!

Szabályzataink által reámrótt kötelességnek teszek eleget, amidőn ez alkalommal az 1920—21-es tanévről beszámolok.

A technikai tudást nálunk, amint azt már a mult évben említém, a Kir. József-Műegyetemen kívül a hajléktalanná vált selmecbányai bányászati és kohászati főiskola is terjeszti. Sajnos, hogy az utóbbi még e mult tanévben sem volt képes feladatának eleget tenni, mert laboratóriumai nem voltak, enélkül pedig alapos technikai kiképzést nem nyújthat. Minthogy a műegyetem tudatában van annak, hogy hazánk bánya- és kohóiparának fejlesztését csak alaposan képzett bánya- és kohómérnökökkel érhetjük el, ezért intézetünk e főiskolával való ideiglenes kooperálást ajánlotta fel. De mert műegyetemünk felesleges helységekkel nem rendelkezik, a kooperálás feltételeként kikötötte, hogy a kormány engedje át a bányászati és kohászati főiskolának a műegyetemmel szomszédos *Hadik*-laktanyát. Sajnos, javaslatunkat a hadügyi miniszter nem teljesíthette s így a kooperálás nem is volt végrehajtható.

Műegyetemünkön a tanítás a mult tanévben már teljesen programszerűen s rendszeren folyt le, azt sem szén-szünet, sem ifjúsági mozgalmak nem bénították meg.

Hallgatóink száma: az I. félévben 4143, a II. félévben pedig 3826 volt, tehát kétszerannyi, mint amennyire műegyetemünk építésekor számítottunk.

E nagyszámú hallgató tanításában résztvett 40 tanár, 64 adjunktus s asszisztens és 70 magántanár s meghívott szakférfiú.

A hallgatóság nagy létszáma tanáraink munkaképességét teljesen kimerítette. E túlterhelést hazánk kulturális fejlesztése érdekében készséggel viseltük s továbbra is viselni fogjuk. Csak azt óhajtuk: tegye a minisztérium lehetővé, hogy a tudományok haladásával lépést tarthassunk.

Gazdasági és pénzügyi életünk súlyos hanyatlása kihatott kulturális életünkre is és fájdalmasan érezteti bántó hatását. Ezt a hanyatlást minden szertárunk megsínylette, de leginkább könyvtárunk, hazánk egyetlen technikai könyvtára, amely a sajtótermékeknek külföldön beállott 400—500%-os áremelkedése és ezenfelül még valutánknak 98%-kal történt értékcsökkenése folytán a legszükségesebb folyóiratokat és a nélkülözhetetlen tudományos munkákat is képtelen megszerezni. A békebeli dotációnak legalább harmincszorosával (1,200.000 K) kellene rendelkeznie, ha a folyóiratok és könyvek beszerzését abban a mértékben folytatná, amelyben ez még 1913-ban lehetséges volt. Ám, ha a beszerzéseket a legcsekélyebb mértékre (a békebeli mértéknek egynegyedrézére) szorítjuk le, a 80%-kal felemelt dotáció ezek árának fedezését sem biztosítja. Szegénységünknel fogva tehát lehetetlen még a legszükségesebb folyóiratok és tudományos művek beszerzése is és ezért kénytelenek vagyunk oly szellemi elszigeteltségben élni, mely lehetetlenné teszi, hogy a technikai tudományok terén tett haladásokról csak tudomást is szerezhessünk; így az a veszély fenyeget, hogy — közművelődésünk véghetetlen kárára — lassanként megszakadnak az összes szálak, melyek bennünket kulturális téren a művelt nyugathoz fűztek.

A helyzet komoly voltát felismerve, vallás- és közoktatásügyi kormányzatunk mostoha viszonyaink dacára nagyobb segélyösszeget utalványozott ki a háború alatt elmaradt folyóiratok évfolyamainak beszerzésére. De hazánk mai szomorú pénzügyi viszonyai mellett akkora összeget mégsem adhatott, hogy ezzel könyvtárunk könyvállományát bármily szerény mértékben is kiegészíthetjük volna. Nagyon kérjük azonban a magyar közoktatásügyi kor-

mányt, hogy mihelyt pénzügyi viszonyaink csak némileg is javulnak, a könyvek beszerzését mielőbb tegye lehetővé; máskülönben szomszédainkkal szemben kulturális fölényünket meg nem tarthatjuk.

Kétségbeesett helyzetünkben biztató hatással volt ránk a külföldi missziók támogatása. Különösen nagy hálával tartozunk az amerikai *Rockefeller*-nek nemeslelkűségéért, amellyel lehetővé tette, hogy az amerikai és angolszásági tudományos és technikai folyóiratokat békeáron szerezhessük meg. *Rockefeller*t nyilván az a meggyőződés vezette, hogy a magyar kultúra elenyészése a világ civilizációja érdekében sem engedhető meg.

A francia folyóiratok megszerzésére szintén kedvezőek kilátásaink, amennyiben *Fouché* francia főmegbízott úr és *Hamelin* tábornok kormányuknál közbenjártak, hogy a francia folyóiratokhoz részben ingyen, részben pedig kedvezményes áron juthassunk.

De fölébredt a külföldi tudósok érdeklődése is. A kongresszusokon együttesen kifejtett tudományos munkásságunkra visszaemlékezve, önszántukból küldik be újabb folyóirataikat és újabb dolgozataikat.

Azonban nemcsak az amerikaiak, angolok és franciák sietnek támogatásunkra, hanem a japánok is. Ez utóbbiak részben Oroszországban volt hadifoglyok útján, részben a turáni mozgalmak folytán lettek figyelmesek reánk s megküldték a tokiói egyetem mérnöki fakultásának angol nyelvű közleményeit, amelyekben a technikai tudományok előbbrevitelében kifejtett munkásságukról számolnak be.

Tanári testületünk tudományos munkásságát illetően itt csak annak a felemlítésére szorítkozom, hogy ennek méltánylásául a M. T. Akadémia *Zelovich* Kornél és *Heller* Farkas tanártársainkat levelező tagjaivá választotta meg; a technikai tudásnak közgazdaságunkra gyakorolt irányító hatását pedig a magyar kormány azzal ismerte el, hogy az Orsz. Középtitési Tanács elnökségét, valamint a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnökségét dr. *Zielinski* Szilárd tanártársunkra ruházta.

Örömmel említem meg azt a kitüntetést is, amely dr. *Varró* Indár-t, a volt Műegyetemi Hadikórház igazgatóját érte. A kormányzó úr Ó Főméltósága ugyanis az egészségügyi szolgálat terén, különösen a háborúban kifejtett értékes és buzgó tevékenységének elismeréséül egészségügyi főtanácsosi címmel tüntette ki. A jól megérdemelt kitüntetés különösen nagy örömet okozott a műegyetemen, ahol dr. *Varró* Indár áldásos működését emlékezetünkben őrizzük.

Magántanári képesítést kaptak: selmeci *Pöschl* Imre, az elektrotechnika meghívott előadója, az *Indukciós motorok méretezése*,

dr. *Varga* József műegyetemi adjunktus az *Elektromos kísérletek kémiai hatásai* és

dr. *Pattantyus* Á. Géza az *Elektromos üzemi felvonók és munkakiegyenlítő rendszerek* című tárgykörből.

Ezúton is szívélyesen üdvözlöm valamennyiüket s működésükhöz a legszebb sikereket kívánom.

Szakférfiúi közreműködésre a következőket hívtuk meg: dr. *Mattyasovszky* Miklós miniszteri tanácsost, az agrárpolitika magántanárát, a birtokpolitika, — *Weiner* Emil okl. gépészmérnököt, műegyetemi adjunktust, az általános géptan, — dr. *Pattantyus* Á. Géza műegyetemi magántanárt az emelőgépek tudományának előadására, *Bory* Jenő szobrászművészt pedig a mintázás tanítására.

A rondírás tanításával *Bokros* Ferenc grafikusművészt bíztuk meg. Az angol nyelvet pedig az elmúlt tanévben *Grisza* László helyett — aki beteg volt — *C. Biddle* angol születésű nyelvmester tanította.

Ami a tanári testületben beállott változásokat illeti, őszinte fájdalommal és sajnálattal említem, hogy a halál az elmúlt tanévben sem kímélte meg műegyetemünket.

Folyó évi július hó 12.-én veszítettük el egyik legkedvesebb volt kartársunkat, *Kovács S. Aladár-t*, a víz-építéstan tudós tanárát. Csak a tavasszal ment jól megérdemelt nyugalomba, ahol egészségének javulását remélte s íme néhány hónap múlva véglegesen el kellett tőle búcsuznunk.

Hervadhatatlanok azok a kiváló érdemek, amelyeket a megboldogult — aki a műegyetemnek 24 éven át tanára, a mérnöki és építész osztalynak az 1909—10 és 1910—11. tanévekben dékánja, a műegyetemnek pedig az 1914—15 és 1915—16. tanévben rektora volt — mind a technikai tudományok előbbrevitele, mind azoknak terjesztése, valamint nagyszabású műszaki alkotásai révén az ország közgazdasági helyzetének megerősödése terén, nemkülönben — mint a műegyetem rektora — annak kormányzásában kifejtett. *Kovács S. Aladár* kiváló egyéniségét és érdemeit részletesen dr. ifj. Szily Kálmán a megboldogult ravatálánál elmondott búcsuztatójában méltatta, amelyet a megboldogult iránt érzett kegyeletünk kifejezéséül e jelentésem egyik függelékében közlünk.

Magántanári karunkban két gyász eset fordult elő. Elvesztítettük *Szekula Gyula* miniszteri tanácsost, aki a díj-szabástan meghívott előadója is volt, továbbá dr. *Zsakula Milánt*, aki az *Elektromos üzemek és berendezések felülvizsgálata* című tárgykörnek volt magántanára.

Szekulában nemcsak a kiváló szakférfiút, hanem műegyetemünk egyik legrégebb barátját is gyászoljuk, aki magas kora ellenére mindig ifjú lelkesedéssel érdeklődött műegyetemünk fejlődése iránt;

dr. *Zsakula* halálával pedig egy fiatal, igazi tudós életpályát szakasztott meg a sors, meghusztva mindazokat a jogosult reményeket, amelyeket ehhez a műegyetem fűzött.

A tanári karban előállott örvendetes változásokról a következőket jelenthetem:

Dr. *Putnoky László*, az organikus kémia ny. rk. tanára, nyilv. rendes tanárrá nevezetett ki.

Örömmel jelentem továbbá, hogy mindazok az óhajok, amelyeket a műegyetem fejlesztése érdekében a múlt évi megnyitó beszédemben kifejeztem, megvalósultak. Dr. Vass József kultuszminiszter úr ugyanis közgazdaságunk fejlesztése érdekében két új tanszéknek, ú. m. az élelmezési kémiai technológiának és a II. mechanikai technológiai tanszéknek felállítását jóváhagyta s így ezek a közel jövőben betölthetők.

Most még hallgatóságunkról kell beszámolnom.

A hallgatóságra vonatkozó részletes statisztikai adatok közlését e helyütt mellőzve, kedves kötelességet teljesítek azonban, amidőn itt jelentem be azok nevét, akik kiváló eredményes tanulmányaikra való tekintettel kitűnő oklevelet kaptak és pedig:

Kitűnő oklevelet kaptak a mérnöki osztályban: *Anderlik Előd*, *Csengery Árpád*, *Haviár Győző* és *Pótz Mihály*; a gépészmérnöki osztályban: *Babos Geyza*, *Bornemisza Géza*, *Pécs László*, *Tőry Tibor* és *Trepches Egon*; a közgazdasági osztályban pedig *Lányi Rezső*, *Pattantyus Ábrahám Endre* és dr. *Unger Tivadar*.

Kitűnő doktori oklevelet kapott: *Vásárhelyi László* okl. vegyészmérnök és dr. *Unger Tivadar* okl. közgazda.

A Kausser—Eigel-féle szorgalmi díjak egyikét *Csűrös Zoltán* I. éves vegyészmérnök, másikat pedig *Springer István* II. éves gépészmérnök,

a Fábrián-féle jutalomdíjat *Bornemisza Géza* okleveles gépészmérnök,

a Szőnyi Paulina-féle jutalmat az 1919—20. tanévre *Hille János*, az 1920—21. tanévre pedig *Riesz Tivadar* II. éves vegyészmérnök,

a Gerlóczy-féle jutalmat az 1919—20. tanévre *Heintz Gusztáv*, az 1920—21. tanévre pedig *Marton László* IV. éves mérnök,

az Ilosvay—Daday-féle szigorlati díjat az 1919—20. tanévre *Jendrassik Aladár*, az 1920—21. tanévre pedig *Gál Ernő* volt IV. éves vegyészmérnök kapta.

Horváth Ignác-féle pályadíjat nyertek *Szerényi Gyula* volt III. éves és *Gábor Dénes* volt II. éves gépészmérnök-hallgatók. Ugyanebből az alapból a pályadíjjal egyenlő összegű szorgalmi díjban részesül *Reuss Endre* volt II. éves gépészmérnök-hallgató.

Ezek után még a tanév egynéhány fontosabb mozzanatáról óhajtok beszámolni.

A hallgatók felvétele a múlt tanévben, az eddigi rendszertől eltérve, egészen új elvek szerint ment végbe, t. i. a nemzetgyűlés által meghozott *numerus clausus*-nak nevezett törvény értelmében. E törvény szerint a felvétel alapfeltétele a nemzethűség, további feltétele pedig az, hogy a hallgatók csak korlátozott számban vétessenek fel az egyetemekre és hogy a felvettek között a faji és nemzetiségi arányszám megfeleljen az ország lakosai ezirányú arányszámának. A felvételért folyamodniok kellett mindazoknak, akik a műegyetemre első ízben óhajtottak belépni, továbbá azoknak is, akik az előző évben a műegyetemen nem iratkoztak be. A felvételi kérvényt augusztus hó folyamán kellett benyújtani.

A szerzett jogokra való tekintettel a hallgatók számának korlátozása a múlt tanévben csak az elsőévesekre terjedt ki, a korlátozás azonban évenként egy-egy további évfolyamra, négy év után pedig az oklevél megszerzésére és a honosításokra is ki fog terjedni.

Az első évre felvehetőnek számát a műegyetemi tanács 1920. évi május havában tartott ülésén 820-ban állapította meg, 1920 augusztus végéig azonban 1600 kérvény érkezett; szeptember, sőt október folyamán e szám még nagyobbra nőtt, mert ekkor olyanok kérték folyamodványuk elfogadását, akiknek szülei az elfoglalt területen laknak és akik, ámbár már július hóban kérelmezték útlevelüket, azt még szeptember elején sem kapták meg. E derék magyar ifjak ugyanis nem mentek Bécsbe, Brunnbe vagy Prágába, ahová őket az ottani hatóság utasította, hanem életük veszélyeztetésével átszöktek a határon, csakhogy Budapestre jöhessenek. Közülük sokan heteken át bujdosnak erdőkben, sokan folyókat voltak kénytelenek átúszni, miközben a parti őrszemek tüzeltek rájuk, de minden veszély dacára idehozta őket nemzethűségük. Ezekről a kérvényeket akadálytalanul elfogadtuk, sőt hazafias kötelességnek tartottuk azt, hogy őket a műegyetemre fel is vegyük.

A folyamodók nagy számára való tekintettel a műegyetemi tanács szeptemberben újabb előterjesztéssel élt s a felvehető számát 800-ról 1100-ra emelte. E számon felül a minisztérium engedelmével felvettük az október, november, sőt még a december havában orosz fogságból visszerkezettek közül azokat, akik fogságuk ideje alatt az ottani magánkurzusokon az elsőéves tantárgyakból legalább annyit elsajátítottak, hogy a felvételük idejéig előadott anyagból a felvételi vizsgát sikerrel kiállották. Minthogy az utóbbiak száma 160 volt, így az első évre összesen 1260 hallgatót vettünk fel, 500-at pedig vissza kellett utasítanunk, zsidókat és keresztényeket egyaránt.

A hallgatók nemzethűségét a következőképpen bíráltuk el: Abból a tényből kiindulva, hogy a hallgatók viselt dolgait legjobban kartársaik ismerik, felszólítottuk az ifjúsági egyesületeket, hogy rendelkezésünkre álló véleményező bizottságokat alakítsanak, még pedig minden évfolyam és osztály (szakosztály) részére külön-külön egyet. E bizottságokkal közöltük a folyamodó nevét, szülei lakóhelyét és azt a középiskolát, amelyben a VII—VIII. osztályt elvégezte. Ez adatok alapján az illetékes bizottság a folyamodó

iskolatársainál informálódott és a kapott értesítéseket velünk közölte. Ha az ifjúsági bizottságtól terhelő adatokat kaptunk, azokat a tanári igazoló bizottság megvizsgálta s ha az adatok helytállóknak bizonyultak, a folyamodó felvételét megtagadtuk, ha azonban a folyamodó ellen semmiféle terhelő adat nem merült fel és tanulmányi előmenetele vagy gyakorlati előképzettsége is jó volt, felvettük, feltéve, hogy azt a létszám lehetővé tette. Felvételnél figyelemmel voltunk arra is, hogy a zsidó hallgatók száma a már felvett keresztény hallgatók 6%-át túl ne lépje. E körültekintő eljárásunk megnyugtatta ifjaink kedélyét s ennek köszönhető, hogy a felvett zsidó hallgatók minden bántódás nélkül végezheték el tanulmányaikat.

Érdekes jelenségként megemlítem még, hogy a folyamodók milyen osztályokba kérték felvételüket. Eddig a legnépesebb osztály a mérnöki volt. A múlt évben azonban a gépészmérnöki lett a legnépesebb. Az első évre folyamodók közül a gépészmérnöki és vegyészmérnöki osztályokba majdnem kétszer annyian folyamodtak, mint amennyit a numerus clausus alapján azokba felvehettünk; a mérnöki osztályba ellenben csak feleannyian.

E jelenség oka közgazdasági állapotunk félreismerése. Nemcsak ipari műhelyekre és gyárakra van szükségünk, hanem javítanunk kell a közlekedést is, függetleníteni kell a mezőgazdaságot az időjárás szeszélyeitől, szabályoznunk kell a folyókat, hogy hajózhatóvá váljanak s hogy a bennük felhalmozott energiát hasznosíthassuk, de ki is kell építenünk közutainkat és vicinális vasutaink hálózatát és be kell hálózunk az Alföldet öntöző s levezető, sőt hajózható csatornákkal is; mindez pedig mérnöki tudást igényel.

Hogy közgazdaságunk ezirányú szükségletét a jövő években is kielégíthessük és hogy a gépész- és vegyészmérnöki osztályokba folyamodóknak óriási nagy számát ne kelljen visszautasítanunk, a gépészmérnöki osztályba folyamodók közül 74-et, a vegyészmérnöki osztályba folyamodók közül pedig 60-at áthelyeztünk a mérnökibe.

Minthogy a numerus clausus törvénye csak a magyar alattvalókra vonatkozik, az első évre a megengedett számon felül felvettük a török és bolgár hallgatókat is. Ez ifjak az első évben roppant nehézségekkel küzdenek, mert nyelvünket nem értik. Nagyon megkönnyíthetők ezeknek a magyar műegyetemen való tanulást, ha az első évben fölös számban lévő olyan asszisztenseket alkalmazhatnánk, akik az illetők anyanyelvén magyarázhatnák meg az első évben előadott új disciplinákat.

Hogy hallgatóink anyagi helyzetéről tiszta képet nyújtsak, a megszállott területről átszökött ifjak sorsát kell ecsetelnem. Minthogy ez ifjak a határon szököni voltak kénytelenek, megérthető, hogy ily viszonyok között nagyobb podgyászt nem hozhattak magukkal, sőt a legtöbbje egy rend ruhával jött, amely a szökés alatt félig tönkre is ment, pénzük pedig rendszerint oly kevés volt, hogy Budapesten egy hétnél tovább nem tarthaták fent magukat s mert szülőikkel nem érintkezhettek, fenntartásukhoz hazulról támogatást nem remélhettek. De nemcsak azok kerültek ily súlyos anyagi helyzetbe, akik a demarkációs vonalon átszöktek, hanem az odavaló felsőbb évesek is, sőt a hadifogságból visszatértek közül is azok, akiknek szülői megszállott területeken laktak.

Amint az egyetemi hallgatóság nagy nyomora nyilvánvaló lett, *Haller István*, akkori kultuszminiszter úr azonnal segítségükre sietett. E célra nagyobb államsegélyt eszközölt ki s ezen felül nagyarányú társadalmi akciót indított meg. Ez utóbbit utódja, *Vass József dr.* kultuszminiszter úr is a legmelegebben felkarolta, sőt ez ügynek hathatós támogatókat is szerzett, t. i. a külföldi missziókat.

Az egybegyűlt állami, társadalmi és külföldi segélyek szétosztását a Segítő Egyesületre bíztuk. Ennek javaslatát azonban a tanárelnök ellenőrizte.

Minthogy a menekültek elhelyezéséről kellett elsősorban gondoskodni, a Segítő Egyesület négy bérházban létesített *Technikus Otthonokat*, amelyekben 84 menekült és 120 vidéki hallgató nyert ingyenes elhelyezést. A tél beálltakor a menekültek ruházatáról és fehérműjéről is gondoskodni kellett. E tekintetben segítségül jött az *Amerikai Diáksegélyző* akció, amely 50 felsőruhát, 150 pár cipőt, 500 fehérműt, 1000 pár harisnyát s 150 munkásöltönyt juttatott a Segítő Egyesületnek. Ez adomány értéke 2¹/₂ millió korona.

A tanév első hetétől kezdve a menekült és vidéki szegény hallgatók ételmezéséről is gondoskodtunk. E célra szolgáltak az állami és társadalmi segélyek. Ezekből adhattunk a Technikus Étkezdében 19.000 fél ingyenes, 14.000 egész ingyenes ebédet, mintegy 300.000 korona értékben.

A verpeléti-úti étkezdében kiosztottunk 37.000 ingyenes ebédet s 37.000 ingyenes vacsorát, mintegy 1.300.000 korona értékben, azonfelül az amerikai misszió támogatásával ugyanott további 10.000 ingyenes vacsorát, mintegy 104.000 korona értékben.

Az említett segélyek összesen 4¹/₂ millió koronát tettek ki. A most említett segélyeken kívül megemlítendő a karhatalmi alakulatok napi zsoldja is. Ez úton mintegy 1500 műegyetemi hallgató megélhetése volt biztosítva. Igaz, hogy az év első felében a katonai szolgálat oly terhes volt, hogy hallgatóink tanulmányi kötelezettségüknek nem tudtak eleget tenni, de a második félévben panaszra nem volt ok. Sajnos, a hallgatók ezirányú támogatása a folyó év július havával megszűnt. A hirtelen átmenet következtében a hallgatók e része augusztus hó folyamán válságos helyzetbe jutott.

Derék ifjaink szorult helyzetét *Vass József dr.* kultuszminiszter úrral közöltük, aki nemcsak meleg szívével, de államférfiúi bölcseséggel belátta a helyzet tarthatatlanságát és augusztus hóra megfelelő államsegélyt eszközölt ki.

Még megemlítem, hogy a segélyeknek első ízben való kiosztásakor a menekülteket és a háború folytán tönkrement családok sarjait előnyben részesítettük, de a segélyezett segélyük élvezetében csak akkor maradhattak meg, ha kellő előmenetelt mutattak ki. Ezúton elértük, hogy mindazok, akik vizsgáikkal régebbi idő óta hátralékban voltak, ez évben vizsgáik tekintélyes részét letették. Hogy ebbeli kötelezettségeiknek minél könnyebben eleget tehesenek, az utóvizsgák letételét az előadások folyama alatt is megengedtük.

Már egymaga az a tény, hogy hallgatóink hátralékos vizsgáik nagy részét elvégezték, komolyságukat és kötelességtudásukat eléggé jellemzi, de még inkább az, hogy e tél folyamán, a hiányos fűtés dacára, az előadásokra és a rajztermekbe szorgalmasan jártak. A hiányos fűtés következtében mind az előadótermekben, mind a rajztermekben télikabátokban voltak kénytelenek ülni. Ez a körülmény az előadások hasznosítását nem gátolja ugyan, de a rajzolás nagyon hátráltatta, amennyiben a hidegtől megdermedt kézzel sem az előírt számú rajzokat elkészíteni, sem azokat pontosan és szabályosan megszerkeszteni nem voltak képesek.

Rajzbeli visszamaradottságukat az előző években szokássá vált póttanfolyammal vélték rendbehozhatni. E célból az ifjúság küldöttsége keresett fel és nyári kurzus engedélyezését kérte. De midőn helyzetünket szemük elé tártam s tudomásukra hoztam, hogy a nemzet léte egyedül közgazdaságunk helyreállításától függ, közgazdaságunk helyreállítását pedig csak alapos tudással bíró technikusok közreműködésével érhetjük el s végre, hogy alapos tudást párhetes kurzusok nem nyújtanak: akkor ők a helyzet komolyságát belátva, önként elállottak a nyári kurzustól s csupán arra kértek, tegyem lehetővé, hogy rajzbeli és

kémiai laboratóriumi visszamaradottságukat valamiképpen pótolhassák. Méltányos kérésüknek örömmel tettem eleget s megígértem, hogy a rajztermeket július és augusztus hónapokban is nyitva tartatom, továbbá gondoskodom, hogy a rajzok elkészítésében az asszisztensek útmutatást nyújtsanak s végül, hogy az elkészített rajzokat ugyanők át is vehessék. Örömmel jelenthetem, hogy hallgatóink e kedvezményt komolyan igénybevétték, a rajztermeket mindkét hóban szorgalmasan látogatták, sőt eközben számosan vizsgáltak is.

Hogy beszámolóm teljes legyen, hallgatóink kedélyvilágáról kell még egy-két adatot felemlítenem.

A tanév kezdetén sajnos tapasztaltam, hogy hallgatóink nem kis része a szolgálkkal, sőt a tisztviselőkkel szemben önkényesen jár el; amidőn emiatt kérdőre vontam őket, tettük helytelen voltát azonnal belátták, mentésül pedig azt hozták fel, hogy a sokévi hadifogságban, vagy a sokévi harctéri szolgálatban kedélyük annyira elfásult s idegzetük annyira zabolátlan lett, hogy a feszélyező rendbe nehezen tudnak beletörődni. E jelenség tudatában kötelességszerűen azon fáradoztam, hogy hallgatóink szívét meglágyítsam és őket kötelességérzésre szoktassam. Minthogy céloznak legbiztosabban a kegyelet felköltésével véltem eleget tenni, arra gondoltam, hogy hősi halált halt hallgatóinknak dicsőségét a műegyetem kertjében felállítandó emlékművel fogom megörökíteni, hogy ezzel a szemlélőkben ne csak a kegyelet érzését tartsam ébren, hanem az önfeláldozó hazaszeretet érzését is. Meggyőződésem szerint ugyanis az igazi hazaszeretet a hősök iránt érzett kegyelet lobbantja lángra. Mint-hogy az emlékmű felállítására vonatkozó tervemet a tanári kar s az ifjúság nagy lelkesedéssel fogadta, ennek kivételére a tanári karból és az ifjúságból álló vegyes bizottságot létesítettünk. E bizottság megállapodása szerint az emlékmű alapkövét június 12.-én kellett volna elhelyezni, még pedig nagybörszabású kerti ünnepély keretében, hogy az emlékmű költségeit megszerezhessük. E bizottság május hó elejétől kezdve serényen folytatta az előkészítő munkákat, úgy, hogy június elejére elkészült már az alapköve elhelyezendő okmány, az ünnep részletes programja, az építészek rajzkiállítására s humoros évkönyve: *A megfagyott muzsikuskis*, a mérnökök és gépészmérnökök hasonló irányú évkönyve: *Vicinális dugóhúzó*, sőt a hirdetések és a meghívók is. Az érdeklődés is oly élénk volt, hogy az anyagi siker biztosítottak látszott.

Ámde ember tervez, Isten végez.

A program egyik száma a Dunán rendezendő tűzijáték lett volna. Bár irodalmi adatok és rendőri feljegyzések alapján tudtam, hogy a rakéta gyártása közben, eddig ki nem deríthető okokból, robbanás is keletkezhetik, az ifjúság kérelmére az engedélyt a rakétáknak a műegyetem helyiségében való elkészítésére mégis megadtam, mert erre a műegyetemen már precedens volt. Az 1897. évben ugyanis a hallgatók valamelyes kerti ünnepélyre készültek s akkor megengedték nekik, hogy a rakétákat

a kémiai technológiai laboratóriumban gyártsák. E munkájuk közben szintén keletkezett robbanás, de az akkor nem okozott nagyobb bajt. A tűzijáték előkészítésére az ifjúság a pirotechnikában jártas Hunyadi László főhadnagyot ajánlotta. Miután behatóbb eszmecsere alapján szakképzettségéről meggyőződtem, az ifjak választását jóváhagytam, de a legnagyobb óvatosságot kötöttem a lelkükre.

Hunyadi László főhadnagy nagy körültekintéssel és elővigyázattal vezette a munkákat. Sajnos, minden elővigyázata mellett június 2.-án egy rakéta az ő kezében felrobbant s ez okozta azt a végzetes balesetet, amelynek áldozata *Littke* Jenő műegyetemi hallgató volt.

Ez a baleset az ifjúság s a tanári kar lelkére oly nyomasztólag hatott, hogy a tervezett ünnepély megtartásáról le kellett mondanunk. Legnagyobb mértékben hatott azonban reám, mert megfosztott önbizalmamtól. Úgy éreztem, hogy tanártársaim kitüntető bizalmának, amely abban nyilvánult, hogy engem az 1920—21. tanévre is rektor-nak újból megválasztottak, eleget tenni nem leszek képes, ezért lemondtam e méltóságról. E lemondásom folytán megüresedett rektori székbe a műegyetemi tanács az 1920—21. tanévre *Zelovich* Kornélt, a közlekedésügy és vasútépítéstan tudós tanárát választotta meg, akinek lelkében a Teremtő harmonikus összhangot létesített a költői ihlettség és a mérnöki tudományok műveléséhez szükséges szigorú logikai megfontoltság tekintetében.

Ezzel, tisztelt Műegyetemi Közgyűlés, rektori teendőm utolsó részletéhez jutottam.

Hálás köszönetet mondok kartársaimnak a két ízben történt megválasztásommal nyilvánított szeretetükért és megbecsülésükért, valamint hálás köszönetet mondok a rektori tanácsnak és a műegyetemi tanács minden egyes tagjának, hogy munkásságomban hathatósan támogatni kegyeskedtek. Nagy megnyugvásomra, sőt mondhatnám, büszkeségemre szolgál, hogy a tanácsban határozatainkat mindig egyhangúlag hoztuk meg, mert ezzel kifelé műegyetemünk tekintélyét lényegesen megerősítettük.

Hálás köszönetet mondok végre a műegyetemi ifjúságnak, hogy atyai tanácsaimat s intelmeimet fiúi szeretettel fogadta s azoknak hűségesen megfelelt. Köztem és az ifjúság között oly tiszteletteljes családi viszony fejlődött, hogy ez a rektori év fáradságait dúsán kárpótolta. Fogadják ifjú barátaim magaviseletükért, valamint szeretetük ama megnyilvánulásáért, hogy a Segítő-Egyesület örökös tiszteletbeli elnökévé választottak meg, mély és hálás köszönetemet.

Most pedig felkérem a Rektor Magnificust, hogy a rektori széket elfoglalni kegyeskedjék.

Rektor Magnificus!

Amidőn ez ünnepélyes alkalommal a rektori méltóság e külső jelvényét — a láncot — átadom, szívemből kívánom, hogy vezetésed alatt műegyetemünk fejlődjék, műegyetemi ifjúságunk anyagi gondjai pedig enyhüljenek. (Befejezzük.)